

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
кафедра китайської філології

КУРСОВА РОБОТА
з китайської філології на тему:

ФУНКЦІОНАЛЬНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КЛАСИФІКАТОРІВ
У СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

Студентки групи кит 08-21

факультету східної і слов'янської філології
денної форми навчання
Освітньої програми

Китайська мова і література та переклад,
західноєвропейська мова
Спеціальності 035 Філологія
Спеціалізації 035.065 Східні мови
та літератури (переклад включно),
перша - китайська

Варгас Наталії Михайлівни

Науковий керівник:

доц. Щербаков Я.І.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. РЕАЛІЗАЦІЯ КЛАСИФІКАТОРІВ В СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ.....	5
1.1.Поняття “класифікатор” у сучасній лінгвістиці	5
1.2.Способи вираження класифікаторів у сучасній лінгвістиці	6
Висновки до Розділу 1.....	9
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФУНКЦІОНАЛЬНО-СЕМАНТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ КЛАСИФІКАТОРІВ У СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ.....	11
2.2.Поняття “класифікатор” у сучасній китайській мові	11
2.3.Функціонально-семантичні особливості класифікаторів у сучасній китайській мові.....	16
Висновки до Розділу 2.....	23
ВИСНОВКИ.....	24
论文摘要.....	26
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	27

ВСТУП

Курсова робота присвячена вивченню класифікаторів, або рахівних слів сучасної китайської мови. У будь-якій мові існують засоби визначення кількості певних об'єктів, а також їхня класифікація, адже розуміння кількості окремих предметів, явищ, людей, всього живого й неживого та їхня приналежність до певної категорії всебічно й чи не найбільшою мірою впливає на уявлення про наш навколишній світ і пізнання всього, що нас оточує. Не менш важливе й те, що чисельність та класифікація чогось в кожній мові виражаються різноманітними й унікальними засобами, а також вони визначаються національними картинами світу.

Актуальність роботи. У зв'язку з тим, що сучасні тенденції в лінгвістичних дослідженнях здебільшого антропоцентричні та спрямовані на всестороннє спостереження за сукупністю уявлень про світ у свідомості мовного колективу, ця робота є цілком актуальною в сучасній лінгвістиці. Орієнтованість на виявлення особливостей структурування рахівних слів в свідомості носіїв китайської мови, а також необхідність українського китаєзнавства вивчати категорії класифікаторів та функціонально-семантичні особливості рахівних слів у сучасній китайській мові підтверджує актуальність тематики дослідження.

Метою роботи є дослідження функціонально-семантичних особливостей класифікаторів в сучасній китайській мові.

Досягнення мети передбачає досягнення таких **завдань**:

- уточнити сутність поняття “класифікатор” в загальному мовознавстві та сучасній китайській мовній картині світу;
- виявити основні особливості засобів реалізації класифікаторів у сучасній китайській мові;
- охарактеризувати та типологізувати функціонально-семантичні особливості класифікаторів у сучасній китайській мові.

Об'єктом дослідження є граматична категорія рахівних слів у сучасній китайській мові.

Предмет дослідження – основні функціонально-семантичні особливості класифікаторів у сучасній китайській мові.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети та розв'язання конкретних завдань були використані теоретичні загальнонаукові методи, такі як індукція, дедукція, спостереження, зіставлення. Для виявлення функціонально-семантичних особливостей класифікаторів в сучасній китайській мові було застосовано функціональний аналіз. Структурний метод дозволив визначити граматичні структури, що реалізують семантику класифікаторів.

Практичне значення полягає в тому, що спираючись на результати цього дослідження стає можливим та ефективним викладати китайську мову, зокрема такі предмети як “Практична граматики сучасної китайської мови”, “Теоретична граматики сучасної китайської мови”, “Практичний курс перекладу з китайської мови”, а також надалі досліджувати особливості китайської лінгвокультури.

Матеріал дослідження. Матеріалами дослідження слугують цитати з різноманітних художніх творів таких авторів, як Сунь Даожун, Лін Хайїнь, Лю Цисін та ін., а також заголовки статей з китайських новинних порталів.

Структура. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, анотації китайською мовою та списку використаної літератури. Обсяг роботи становить 29 сторінок.

РОЗДІЛ 1. РЕАЛІЗАЦІЯ КЛАСИФІКАТОРІВ В СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

Будь-яке мовлення в нашому житті, що включає художню і повну класифікацію предметів і явищ. Оскільки класифікацію активно вивчали, систематизували та типізували з давніх часів, лінгвісти та мовознавці довгий час вважали, що класифікація повинна бути добре вивчена, і важливо розуміти важливість мов в океані мов. Безперечно, лінгвісткам і лінгвістам доводиться крок за кроком розгадувати ці головоломки, але, на перший погляд, є таємниці й глибини навіть у такому досконально дослідженому явищі класифікації. Занурюючись глибше, ми можемо виявити, що класифікація є життєво важливою складовою людської думки, розуміння Всесвіту та всеохоплюючого переходу від невідомого до відомого.

1.1 Поняття “класифікатор” в сучасній лінгвістиці.

Класифікатор – це слово або афікс, який супроводжує іменники і “класифікує” іменник залежно від певних характеристик (наприклад людяності, одухотвореності, статі, форми, соціального статусу) його референта. Класифікатори в цьому сенсі називаються класифікаторами іменників, оскільки деякі мови Папуа та Америки мають дієслівні класифікатори, які класифікують референт свого актанту.

У мовах, які мають класифікатори, їх часто використовують, коли іменник рахують, тобто коли він з'являється з числівником. У таких мовах фразу “три людини” часто потрібно перекласти як “три X людини”, де X – це класифікатор, що відповідає іменнику “люди”. Класифікатори, що стоять поруч із числівником або квантором, називаються числівниковими класифікаторами. Вони відіграють важливу роль у деяких мовах, особливо у мовах Східної та Південно-Східної Азії, зокрема у китайській, корейській, японській та в'єтнамській мовах.

Присвійні класифікатори зазвичай використовуються відповідно до семантичних характеристик іменника, яким володіє цей іменник, і рідше за відношенням між ним і власником, хоча присвійні класифікатори існують у деяких мовах. Прикладом такої мови є мова дав із мовної групи надахуп, якою розмовляють близько ста представників народу дав в північно-західній частині штату Амазонас, Бразилія.

У європейських мовах класифікатори відсутні або є другорядними. Прикладом можливого класифікатора в англійській мові є слово “*sheet*” у фразях на кшталт “*three sheets of paper*” (*три аркуші паперу*). В АЖМ (американській жестовій мові) певні жести, на позначення класифікаторів, відповідають орієнтації іменника в просторі.

Існує схожість між системами класифікаторів та класами іменників, хоча є й суттєві відмінності. У той час як класи іменників визначаються з точки зору узгодження, класифікатори не змінюють форму інших елементів у реченні. Крім того, мови з класифікаторами можуть мати сотні класифікаторів, тоді як мови з класами іменників (або, зокрема, родами), як правило, мають меншу кількість класифікаторів. Класи іменників не завжди залежать від значення іменників, але вони мають різноманітні граматичні наслідки.

Класифікатор – це слово (або в деяких працях - зв'язана морфема), яке супроводжує іменник у певних граматичних контекстах і загалом відображає певну концептуальну класифікацію іменників, що ґрунтується головним чином на особливостях їхніх референтів. Таким чином, мова може мати один класифікатор для іменників на позначення осіб, інший – для іменників на позначення плоских об'єктів, третій - для іменників на позначення періодів часу і так далі. Присвоєння класифікатора іменнику також може бути до певної міри непередбачуваним, оскільки певні іменники приймають певні класифікатори за історично встановленою конвенцією.

Ситуації, в яких класифікатори можуть або повинні з'являтися, залежать від граматики відповідної мови, але вони часто потрібні, коли іменник супроводжується числівником. Тому їх іноді називають (особливо в контексті таких мов, як японська) рахівними словами. Вони також можуть використовуватися, коли іменник супроводжується вказівним займенником, наприклад, 这 *zhè* (*цей*) та 那 *nà* (*той*) в китайській мові, これ (*kore*) та それ (*sore*) в японській мові, а також *o* (*i*) та *geu* в корейській (Віг, 2002, с.7).

До мов, які систематично використовують іменникові класифікатори, належать китайська, японська, корейська, мови Південно-Східної Азії, бенгальська, ассамська, перська, австронезійські мови, мови майя та інші. Менш типовим прикладом класифікаторів є ті, що використовуються з дієсловом. Дієслівні класифікатори зустрічаються в таких мовах, як південно-атабаскська.

Жести на позначення класифікаторів також зустрічаються в мовах жестів, хоча вони мають дещо іншу граматичну функцію.

Класифікатори часто походять від іменників (або зрідка від інших частин мови), які спеціалізувалися як класифікатори, або можуть мати й інші значення, окрім класифікаторів. Класифікатори, як і інші слова, іноді запозичуються з інших мов. Можна сказати, що мова має десятки або навіть сотні різних класифікаторів. Однак такі переліки часто включають також рахівні слова.

Рахівні слова відіграють подібну до класифікаторів роль, за винятком того, що вони позначають конкретну кількість чогось (“*a drop*” – “крапля”, “*a cupful*” – “чашка”, “*a pint*” – “пінта” тощо), а не властиві злічуваним одиницям, пов'язані зі злічуваними іменниками. Класифікатори вживаються зі злічувальними іменниками, а рахівні слова можуть вживатися з так званими *mass nouns*, які властиві англійській лінгвістиці, і які можна перекласти як “масові іменники” (наприклад, “*two pint of mud*” – “дві пінти багна”), а також може використовуватися, коли кількість злічуваного іменника не описується з точки зору властивих йому лічильних одиниць (наприклад, “*two pints of acorns*” – “дві пінти жолудів”).

Однак термінологічна відмінність між класифікаторами та рахівними словами часто розмита - класифікатори зазвичай називають рахівними словами в деяких контекстах, наприклад, у викладанні китайської мови, а рахівні слова іноді називають масовими класифікаторами або подібними до них.

1.2 Способи вираження класифікаторів у сучасній лінгвістиці.

Класифікатори загалом не є особливістю англійської чи інших європейських мов, хоча конструкції, подібні до класифікаторів, зустрічаються з певними іменниками.

Найпоширенішим прикладом в англійській мові є слово *head* (“голова”) у таких фразах, як “*five head of cattle*” (“п’ять голів худоби”): слово *cattle* (“худоба”) для деяких носіїв мови є незлічуваним (масовим) іменником і потребує слова *head* для того, щоб його одиниці можна було порахувати. Паралельна конструкція існує у французькій мові: *une tête de bétail* (“одна голова худоби”), в іспанській: *una cabeza de ganado* (“одна голова худоби”) та в італійській: *un capo di bestiame* (“одна голова худоби”). Варто звернути увагу на різницю між “*five head of cattle*” (що означає п’ять тварин) і “*five heads of cattle*” (ідентично “*five cattle’s heads*”, тобто означає саме п’ять їхніх голів). Схожий вираз використовують флористи: “*ten stem of roses*” (маються на увазі троянди на стеблах).

Європейські мови природно використовують рахівні слова. Вони необхідні для підрахунку незлічуваних іменників, а деякі з них також можна використовувати зі злічуваними іменниками (Загнітко, 2001, с. 134). Наприклад, можна мати склянку пива і жменю монет. Англійська конструкція з “*of*” має паралелі в багатьох мовах, хоча в німецькій (і так само в голландській та скандинавських мовах) ці два слова просто зіставляються, наприклад, можна сказати *ein Glas Bier* (буквально “склянка пиво”, без слова “*of*”). Слов’янські мови ставлять другий іменник у родовому відмінку (наприклад, українська фраза “келих пива”), але болгарська мова, втративши слов’янську систему відмінків, використовує вирази, ідентичні німецьким (наприклад, *чаша пиво*).

Певні іменники пов’язані з певними рахівними словами або іншими подібними на класифікатори словами, які дають змогу їх рахувати. Наприклад, папір часто рахують в аркушах, як-от “п’ять аркушів паперу”. Використання або невикористання рахівних слів може давати різні значення, наприклад, фраза “п’ять паперів” граматично правильна, але стосується газет або наукових праць. Щодо англійської мови, у ній деякі іменники у множині потребують слова “*pair(s)*” (“пара(и)”) або його еквівалента для позначення одного предмета або певної кількості предметів, як-от: “*a pair of scissors*”, “*three pairs of pants*” або французьке “*une paire de lunettes*” (“пара окулярів”).

Мови австралійських аборигенів відомі тим, що часто мають розгалужені системи класів іменників, засновані на семантичних критеріях. У багатьох випадках певний

іменник може бути визначений як член певного класу за допомогою суміжного класифікатора, який може або утворювати гіпонімічну конструкцію з конкретним іменником, або виступати як родовий іменник самостійно. Візьмемо до прикладу мову тайоре, у якій конкретному запозиченому іменнику “*tin.meat*” “м'ясні консерви” передує його родовий класифікатор “*minh*” “м'ясо”:

Таблиця 1.1

<i>minh</i>	<i>tin.meat</i>	<i>mungka-rr</i>
класифікатор – м'ясо	м'ясні консерви	їсти
Переклад: [вони] їли м'ясні консерви		

Класифікатори та конкретні іменники в мові тайоре також можуть стояти на початку іменникової фрази, утворюючи щось на кшталт складеного або складного іменника, наприклад “*ngat minh.patp*”, що є складним іменником, який означає “скат” (Morev, Lev, 2003, с.15).

Подібно до ситуації в китайській мові, вимірювання іменників у бенгальській мові без відповідних рахівних слів, наприклад, “*aṭ bīral*” замість “*aṭ-ṭa bīral*” “вісім котів”, як правило, вважається неграмотним. Однак класифікатор зазвичай опускають, коли він рахує іменник, який стоїть не в називному відмінку, наприклад, “*aṭ bīraler desh*” “вісім країн, що володіють котами”, або “*pañc bhUte khelo*” “п'ять привидів-інструментів з'їли”, або коли число дуже велике, наприклад, “*ek sho lok esechhe*” “прийшло сто людей”. Класифікатори можуть також опускатися, коли речення зосереджується не на фактичному підрахунку, а на констатації факту, наприклад, “*amar char chhele*” “я маю чотирьох синів”. Суфікс “-ṭa” походить від “*goṭa*” “шматок”, а також використовується як означений артикль. Водночас опускання іменника і збереження класифікатора є граматично правильним і поширеним. Наприклад, “*Shudhu êk-jon thakbe.*” (букв. “Залишиться лише один-PC(PC-рахівне слово)”) можна зрозуміти як “Залишиться лише

одна людина”, оскільки “*jon*” може використовуватися лише для лічби людей. Мається на увазі слово “*lok*” “людина” (T'sou, 1976, с. 1215–1247).

За Morev та Lev (2000, с. 75-82), тайська мова використовує класифікатори в найширшому діапазоні іменникових фраз порівняно з подібними мовами з класифікаторами з цього регіону. Класифікатори є обов'язковими для іменників, за якими слідує числівники в тайській мові. Іменники в тайській мові підраховуються за певним класифікатором, які зазвичай є граматикалізованими іменниками. Прикладом граматикалізованого іменника, що функціонує як класифікатор, є “*khon*” *khon*. “*khon*” *khon* використовується для позначення людей (крім ченців та королівських осіб) і буквально перекладається як “особа”. Подібно до путунхуа, класифікатори в тайській мові також використовуються, коли іменник супроводжується вказівним займенником, однак це не є обов'язковим. Вказівні займенники також вимагають іншого порядку слів, ніж у фразах з числівниками. Загальна схема для вказівних займенників - іменник-класифікатор-вказівний займенник. У деяких випадках класифікатори також використовуються для позначення одиничності. Тайські іменники є голими номінативами і неоднозначні щодо числа. Щоб відрізнити вираз “ця дитина” від “цих дітей”, до іменника додається класифікатор, за яким слідує вказівний займенник. Цей “ефект сингулярності” очевидний у фразі “*เด็กคนนี้*” букв. дитина-класифікатор-ця, тобто “ця дитина” що стосується виключно однієї дитини, на відміну від фрази “*เด็กนี้*” букв. дитина ця – “ця дитина”, яка є невизначеною з точки зору кількості.

Висновки до розділу 1

Розглядаючи класифікатори в сучасній лінгвістиці, ми отримали важливі знання про різноманітність та значення цих мовних засобів у різних культурах та лінгвістичних системах. Виявлено, що класифікатори не лише відображають граматичну структуру мови, а й мають значення в культурному контексті та способі сприйняття світу. Наш аналіз показав, що існують різні типи класифікаторів, які використовуються в мовах різних регіонів, зокрема в китайській мові путунхуа. Вони можуть бути пов'язані з

властивостями предметів, їхнім розміром, формою, типом руху, кількістю та іншими параметрами. Ця різноманітність свідчить про багатогранність способів, якими китайська мова організовує свій світогляд. Крім того, виявлено, що класифікатори можуть відігравати важливу роль у комунікації та взаєморозумінні між мовними спільнотами. Вони допомагають у точному вираженні концепцій та ідей, що може мати значення для подальшого розвитку міжкультурного діалогу та взаєморозуміння. Отже, вивчення класифікаторів має важливе значення для розуміння як мовних систем, так і культурних особливостей китайського народу. Це допомагає збагатити нашу свідомість про мову та способи сприйняття світу, а також розвивати стратегії для збереження та вивчення різноманітності мовних систем.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФУНКЦІОНАЛЬНО-СЕМАНТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ КЛАСИФІКАТОРІВ У СУЧАСНІЙ КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

2.1. Поняття “класифікатор” в сучасній китайській мові

Хоча класифікатори не часто використовувалися в класичній китайській мові, у всіх сучасних діалектах китайської мови, таких як путунхуа, іменники зазвичай повинні супроводжуватися класифікатором або рахівним словом, коли вони супроводжуються числівником або вказівним займенником.

Числівникові класифікатори можуть мати й інші функції; у китайській мові вони зазвичай використовуються, коли перед іменником стоїть вказівний займенник (слово, що означає “цей” або “той”). Деякі азійські мови, такі як чжуанська, хмонг та кантонська, використовують “голі класифікаційні конструкції”, коли класифікатор приєднується без числівників до іменника для конкретної референції. Останні дві мови також доповнюють числівникові класифікатори конструкцією присвійного класифікатора, де вони виконують функцію присвійного маркування, що з'єднує іменник з іншим іменником, який позначає власника.

Наступні приклади з путунхуа ілюструють використання класифікаторів з числівником. Тут використовуються такі класифікатори: 个 *gè*, що використовується, серед іншого, з іменниками на позначення людей; 棵 *kē*, що використовується з іменниками на позначення дерев; 只 *zhī*, що використовується з іменниками на позначення певних тварин, зокрема птахів і 条 *tiáo*, що використовується з іменниками на позначення певних довгих гнучких предметів. Множина китайських іменників зазвичай ніяк не позначається; та сама форма іменника використовується як для однини, так і для множини.

Базову структуру використання китайських лічильних слів у розповідному реченні подаємо у таблиці:

Таблиця 2.1

Приклад 1.	三	个	学生
	<i>sān</i>	<i>gè</i>	<i>xuéshēng</i>
	три	класифікатор [людина]	- студент
Три студенти			
Приклад 2.	三	棵	树
	<i>Sān</i>	<i>kē</i>	<i>xuéshēng</i>
	три	класифікатор -[дерево]	дерево
Три дерева			

Насправді перший з цих класифікаторів, 个 *gè*, також часто використовується в неформальному мовленні як загальний класифікатор, з майже будь-яким іменником, замінюючи більш специфічні класифікатори. Іменник у таких словосполученнях може бути опущений, якщо одного лише класифікатора (і контексту) достатньо, щоб зрозуміти, який іменник мається на увазі. Наприклад, у відповіді на запитання:

Таблиця 2.2. Питання:

多少	条	河
<i>duōshǎo</i>	<i>tiáo</i>	<i>hé</i>
скільки	класифікатор - [довгий та звивистий]	річка

Таблиця 2.3. Відповідь:

三	条
<i>sān</i>	<i>tiáo</i>
три	класифікатор -[довгий та звивистий]

Хоча класифікатори не часто використовувалися в класичній китайській мові, у всіх сучасних різновидах китайської мови, таких як путунхуа, іменники зазвичай повинні супроводжуватися класифікатором або рахівним словом, коли вони супроводжуються числівником або вказівним займенником. Прикладом із вказівним займенником є фраза “ця людина” – 这个人 *zhè ge rén*. Ієрогліф 个 (*gè*) є класифікатором, буквально означає “особа” або “єдина сутність”, тому вся фраза перекладається дослівно як “ця [особа] людина” або “ця [єдина] людина”.

Однак, варто зазначити, що один іменник може супроводжуватися різними класифікаторами змінюючи значення або підтекст фрази. Таким прикладом може бути вже згадане вище слово 人 *rén* (людина), яке в поєднанні з класифікатором 群 (*qún*) набуває значення “натовп” водночас сам класифікатор 群 (*qún*) можна перекласти як “група” або “стадо”. Поєднавши ці два ієрогліфи отримаємо фразу: 这群人 *zhè qún rén*, яка буквально означає “ця група людей” або “цей натовп людей”.

До того ж ієрогліф 狗 *gǒu* яскраво демонструє явище, коли один іменник може супроводжуватися різними рахівними словами. Розгляньмо дві фрази: 一条狗 *yī tiáo gǒu* (одна собака) та 一只狗 *yī zhī gǒu* (одна собака). Як бачимо, переклад таких фраз однаковий, але, варто зауважити, що їхній підтекст різний. Перший приклад, в цілому, має таке ж значення, як і переклад, тобто мовець не має на меті виділити певну особливість цієї собаки, а лише зазначає, що це – звичайна собака і вона одна. Друга фраза має більш ширше значення ніж переклад. В цьому випадку мовець зазначає, що собака дуже мила або гарна не додаючи до фрази таких слів, як 可爱 *kě ài* (милий). Як бачимо, даний приклад вдало ілюструє, що класифікатор може замінити навіть вказує на ознаку об'єкта.

Іменник у фразі з класифікатором можна опустити, якщо контекст і вибір класифікатора роблять іменник, що позначається, очевидним. Також класифікатор може визначати іменник лише за допомогою числівника, при цьому числівник опускається, як у фразі “买匹马” *mǎi pǐ mǎ* “купити – класифікатор – кінь”, тобто “купити коня”. Вибір класифікатора для кожного іменника є певною мірою довільним і людям, які вивчають китайську мову, необхідно міцно засвоювати не тільки іменники, а й класифікатори, які йому підходять. Однак, вибір класифікатора часто пов'язаний з фізичними характеристиками об'єкта. Наприклад, ієрогліф 条 (*tiáo*), що спочатку означав “тілочка”

або “тонка гілка”, зараз найчастіше використовується як класифікатор для тонких, звивистих предметів, таких як мотузка, змія або риба, і може перекладатися як “довжина (чогось)”, “смужка” або “лінія”.

Однак не всі класифікатори походять від іменників. Наприклад, ієрогліф 张 (zhāng) спочатку був дієсловом, що означає “натягувати (лук)”, а тепер використовується як класифікатор для позначення квадратних пласких предметів, таких як папір, шкура або (поверхня) столу, і може бути приблизно перекладений як “аркуш”. Ієрогліф 把 bǎ спочатку був дієсловом, що означає “хапати”, але зараз частіше використовується як іменник, що означає “руків’я”, і як класифікатор, що означає “жменю”. Варто зауважити, що у межах іменних класифікаторів лінгвісти зазвичай проводять різницю між “класифікаторами лічби” та “класифікаторами маси”. Справжні класифікатори лічби використовуються для найменування або підрахунку одного злічуваного іменника, і не мають прямого перекладу, наприклад, 一本书 yì běn shū (один – класифікатор – книга) можна перекласти лише як “одна книга”.

Крім того, класифікатори лічби не можна використовувати з масовими іменниками: так само, як англomовний носій мови не може сказати “five muds”, китайський носій мови не може сказати 五个泥 wǔ ge ní (п’ять – класифікатор - bagno). Для таких масових іменників потрібно використовувати класифікатори маси. Класифікатори маси (справжні рахівні слова) не виокремлюють властивості окремого іменника, як це роблять лічильні класифікатори; вони скоріше об’єднують іменники в лічильні одиниці. Таким чином, масові класифікатори зазвичай можна використовувати з кількома типами іменників; наприклад, класифікатор 盒 hé (коробка) може використовуватися для підрахунку коробок лампочок (一盒灯泡 yì hé dēngpào, “одна коробка лампочок”) або книг (一盒教材 yì hé jiàocái, “одна коробка підручників”), кожен з цих іменників повинен використовувати інший класифікатор відмінювання, коли

ракується сам по собі (一盏灯泡 *yì zhǎn dēngpào* “одна лампочка”); проти 一本教材 *yì běn jiàocái* “один підручник”). У той час як класифікатори кількості не мають прямого перекладу, класифікатори маси часто мають: фрази з класифікаторами кількості, такими як 一个人 *yí ge rén* (один – класифікатор - людина), можна перекласти лише як "одна людина" або "особа", тоді як фрази з класифікаторами маси, такими як 一群人 *yì qún rén* (один-натовп-людина), можна перекласти як "натовп людей". Усі мови мають класифікатори маси, але класифікатори лічби є більш унікальними, зокрема для китайської. Існують так звані "дієслівні класифікатори", що використовуються спеціально для підрахунку кількості разів, коли відбувається дія, а не для підрахунку кількості предметів. До них відносяться такі класифікатори як 次 *cì*, 遍/徧 *biàn*, 回 *huí* та 下 *xià*, які приблизно перекладаються як “раз”. Наприклад, 我去过三次北京 *wǒ qùguo sān cì Běijīng* (Я був у Пекіні тричі). Ці слова також можуть утворювати складні класифікатори з певними іменниками, як, наприклад, 人次 *rén cì* (людина-час), що може використовуватися для підрахунку (наприклад) відвідувачів музею за рік (де відвідування однієї і тієї ж особи в різні моменти часу рахуються окремо). Інший тип вербального класифікатора вказує на інструмент або знаряддя, що використовується для виконання дії. Приклад можна знайти в реченні 他踢了我一脚 *tā tī le wǒ yī jiǎo* (він штовхнув мене), або дослівно (він штовхнув мене однією стопою). Слово 脚 *jiǎo*, яке зазвичай слугує простим іменником, що означає “стопа”, тут функціонує як словесний класифікатор, що відображає інструмент (а саме стопу), який використовується для виконання дії штовхання.

2.2 Функціональні та семантичні особливості класифікаторів у сучасній китайській мові

Класифікатори – це службові слова, які відіграють важливу роль у граматиці та семантиці сучасної китайської мови. Їх основна функція м вказувати на категорію, число,

форму та інші властивості іменника. Розуміння класифікаторів є ключовим для вивчення китайської мови, оскільки вони не тільки впливають на структуру речень, але й надають важливу семантичну інформацію.

Вираження кількості – це найпоширеніша функція класифікаторів. Наприклад, 个 *gè* використовується для підрахунку одного об'єкта, 本 *běn* позначає книгу, 辆 *liàng* – транспортний засіб, 只 *zhī* – тварину або птаха, 片 *piàn* – плоский об'єкт тощо.

Деякі класифікатори вказують на категорію іменників, до якої вони належать. Наприклад, 把 *bǎ* використовується для інструментів, 张 *zhāng* – для столів, 条 *tiáo* – для доріг, 封 *fēn* – для літер тощо. Класифікатори також можна використовувати, щоб підкреслити ступінь. Наприклад, такі слова, “一共”、“全都”、“大部分” тощо використовуються для підкреслення кількості або ступеня, часто вживаються в поєднанні з рахівними словами або одиницями кількості для посилення тональності.

Також класифікатори підкреслюють певний семантичний аспект іменника. Наприклад, 场 *chǎng* використовується для місць, 次 *cì* – для подій, 会 *huì* – для повторюваних дій тощо.

Не всі іменники в китайській мові потребують класифікаторів. Деякі іменники можуть вживатися без класифікаторів, наприклад, іменники на позначення абстрактних понять. Вибір класифікатора залежить від семантичних та граматичних властивостей іменника.

У контексті семантики, рахівні слова поділяють на кілька груп. За класифікацією Гордієнко (2016, с. 27) розглядаємо такі підкатегорії іменникових:

Табл.2.4

Категорія	Приклад рахівного слова	Використання
-----------	-------------------------	--------------

Мірні	寸 <i>cùn</i> , 斤 <i>jīn</i>	Одиниці вимірювання
Невизначеного рахунку	些 <i>xiē</i> · 群 <i>qún</i>	Натовпи
Складні, що складаються з декількох простих	架次 <i>jiàcì</i>	Кількість вильотів або проїздів
Універсальні	个 <i>gè</i>	Для будь-якого іменника
Метонімічні	碗 <i>wǎn</i>	За принципом семантичної спорідненості
Колективної множини	对 <i>duì</i>	Для скупчення речей

На відміну від індоєвропейської мовної сім'ї, мандаринська китайська мова не має граматичної статі у своїй номінальній системі; скоріше, вона використовує систему іменних класифікаторів, яку в деякому роді можна порівняти з гендерним поділ за статтю (Huang, 2021, с.6). В іменникових словосполученнях мандаринської китайської мови класифікаторам передують числівником, вказівним або квантифікатором, а потім іменником.

Класифікатори як номінальна ознака подібні до граматичного роду іменників, оскільки обидві ці ознаки є невіддільними властивостями слів, і жодна з них не може бути опущена або не враховувана при творенні іменників. Однак, хоча визначення роду іменників є досить умовним і може відрізнятися навіть у близькоспоріднених мовах однієї сім'ї, іменники, класифіковані за одним і тим самим класифікатором зазвичай мають певну схожість.

Хоча не існує єдиного правила щодо асоціації числового класифікатора та іменника, вона є більш-менш передбачуваною, виходячи з таких ознак, як одухотвореність, функція, форма, розмір і текстура (Huang, 2021, с. 6). Наприклад, незважаючи на те, що вони сильно відрізняються за функцією, структурою чи семантичною категорією загалом, 手枪 *shǒuqiāng* (пістолет) і 牙刷 *yáshuā* (зубна щітка)

мають однаковий класифікатор 把 через те, що вони обидва мають ручку. Ще одна відмінність між класифікаторами та граматичним родом полягає в тому, що у мандаринському діалекті китайської мови часто відсутня точна відповідність між іменниками та класифікаторами, тоді як у мовах з граматичним родом це не так часто трапляється. Наприклад, класифікатор для 邮票 yóupiào (штамп) може бути 张 zhāng, коли він переважно сприймається як “плаский і тонкий”, але інший класифікатор, тобто 枚 méi, також може застосовуватися, якщо “крихітний”. Інші слова, які можуть мати різні класифікатори, подаємо у таблиці:

Табл.2.5

Слово	Класифікатор	Контекст
房子 fángzi будинок	间 jiān	для будівель
	栋 dòng	для будівель, особливо для більших або більш розкішних
书 shū книга	本 běn	для книг або томів
	部 bù	для збірок або томів
	份 fèn	для книг у збірниках або документів.
家 jiā дім, сім'я	户 hù	для лічби домогосподарств
	家 jiā	для позначення сімей або компаній.

水果 <i>shuǐguǒ</i> <i>фрукти</i>	个 <i>gè</i>	для загального лічильного об'єкта.
	斤 <i>jīn</i>	для ваги або маси фруктів.

Нарешті, класифікатори також можуть змінюватися для одного і того ж об'єкта в різних кількостях, отже, 一条鳄鱼 *yītiáo èyú* для “крокодил” і 一群鳄鱼 *yīqún èyú* для “зграя крокодилів”. Вибір класифікаторів має лексико-синтаксичну природу, визначену неоднозначними.

Аби краще зрозуміти функціонування рахівних слів, пропонуємо розглянути їх функціонування у китайських текстів. Наша вибірка поєднує художні оповідання та публіцистичні статті задля більш повного аналізу використання класифікаторів у різних стилях сучасної китайської мови.

У тексті “捡来的快乐” *Jiǎn lái de kuàilè* (зібрав щастя), бачимо використання універсального рахівного слова 个 одразу у першому реченні: “一个十岁左右的小男孩捧着一大把包装精美的玫瑰花” *Yīgè shí suì zuǒyòu de xiǎo nánhái pěngzhe yī dà bǎ bāozhuāng jīngměi de méiguī huā* (Маленький хлопчик років десяти тримав велику жменю красиво упакованих троянд). У цьому випадку виражають кількість дітей (один десятирічний маленький хлопчик). Універсальне 个 – не єдине можливе слово для 孩子 *háizi* (дитина). Граматично правильним було б також використати 口 *kǒu*, 位 *wèi*, 名 *míng*, однак всі ці класифікатори додають надмірного контексту (член сім'ї, поважна особа, конкретність відповідно). Зважаючи на те, що це лише початок тексту, тому ми

не знаємо нічого про цього персонажа, а отже використання нейтрального слова є найбільш доцільним.

В оповіданні “*乖乖回家之落*” *guāiguāi huí jiā zhī luò* (Дорога Гуай-Гуая додому) з точки зору використання класифікаторів цікавим є таке речення “*2009 年春节刚过, 在四川东南部一条公路上, 一个名叫贾俊的农村医生开着车回家*” *2009 Nián chūnjié gāngguò, zài sìchuān dōngnán bù yītiáo gōnglù shàng, yīgè míng jiào jiǎ jùn de nóngcūn yīshēng kāizhē chē huí jiā* (Відразу після свята Весни в 2009 році по дорозі в південно-східній провінції Сичуань сільський лікар на ім'я Цзя Цзюнь їхав додому). Тут ми спостерігаємо одразу три випадки використання числівників. Систематизуємо закономірності їх застосування у таблиці.

Табл. 2.6.

Словосполучення	Числівник	Класифікатор	Контекст використання
<i>2009 年春节 2009 Nián chūnjié</i>	2009	年 <i>Nián</i>	年 <i>Nián</i> є іменником та рахівним словом саме для себе, додаткових класифікаторів не потребує
<i>一条公路上 yītiáo gōnglù shàng</i>	一 <i>yī</i>	条 <i>tiáo</i>	Рахівне слово для звивистих довгих предметів

一个名叫贾俊 yīgè míng jiào	一 yī	个 gè	Універсальне рахівне слово, яке контекстуально підходить найкраще для опису людини.
--------------------------	------	------	--

У статті “从“鸡毛换糖”到“世界超市”” *Cóng “jīmáo huàn táng” dào “shìjiè chāoshì”* (Від “Курячого пір'я до цукру” до “Світових супермаркетів”) бачимо використання класифікатора 位 wèi, а не 个 gè на позначення людини: “一位当地人劝他说” *Yī wèi dāngdì rén quàn tā shuō* (йому порадив місцевий). На відміну від попередніх двох текстів, контекстуально тут доцільно вказувати пошану до людини через відповідне рахівне слово. До того ж це речення написано вже у другій частині тексту, тож ми маємо достатньо додаткової інформації, аби вийти за межі використання звичайного 个 gè.

Загалом, класифікатори в сучасній китайській мові відіграють роль зв'язку між мовними компонентами, модифікують іменники, вказують на кількість і категорію тощо, а також є важливою частиною побудови структури речення та вираження значення.

Висновки до розділу 2

У цьому розділі були проаналізовані функціонально-семантичні особливості класифікаторів у сучасній китайській мові. Було встановлено, що класифікатори виконують такі основні функції: вказівка на категорію іменника - класифікатори допомагають визначити, до якої категорії належить іменник, наприклад, класифікатор 个 gè використовується з іменниками, що позначають людей, а класифікатор 只 zhī - з іменниками, що позначають тварин; вказівка на кількість - деякі класифікатори можуть вказувати на кількість іменників, наприклад, класифікатор 本 běn

běn використовується з іменниками, що позначають книги, і вказує на одну книгу, а класифікатор 套 *tào* - на набір книг; вказівка на форму - деякі класифікатори можуть вказувати на форму іменників, наприклад, класифікатор 片 *piàn* використовується з іменниками, що позначають плоскі предмети, а класифікатор 条 *tiáo* - з іменниками, що позначають довгі та вузькі предмети. Також було встановлено, що класифікатори мають такі семантичні особливості: багатозначність - більшість класифікаторів мають кілька значень, які залежать від контексту, наприклад, класифікатор 个 *gè* може використовуватися з іменниками, що позначають людей, тварин, предмети та абстрактні поняття; омонімія - деякі класифікатори є омонімами, тобто мають однакове звучання, але різні значення, наприклад, класифікатор 只 *zhī* використовується з іменниками, що позначають тварин, і з іменниками, що позначають рахунок часу; синонімія - деякі класифікатори є синонімами, тобто мають однакове значення, але різне звучання, наприклад, класифікатори 本 *běn* і 册 *cè* використовуються з іменниками, що позначають книги, однак 册 *cè* використовується для примірників або томів однієї книги.

Аналіз функціонально-семантичних особливостей класифікаторів показав, що вони є важливою частиною граматичної системи сучасної китайської мови і відіграють важливу роль у вираженні значення висловлення.

ВИСНОВКИ

У цій курсовій роботі проаналізовано функціональні та семантичні властивості класифікаторів та рахівних слів у сучасній китайській мові. Аналізуючи класифікатори в сучасній лінгвістиці, ми отримали ґрунтовне уявлення про різноманітність і важливість цієї частини мови у сучасній китайській мові. Було виявлено, що явище класифікаторів притаманне багатьом мовним системам, а також було проведено ґрунтовний аналіз використання класифікаторів у різних мовах та порівняння їхнього використання у мовах світу з китайською мовою. Ми виявили, що класифікатори не лише відображають граматичну структуру мови, але й мають важливе значення для розуміння та дослідження культурного контексту та цей унікальний метод сприйняття та дослідження світу. Наш аналіз показує, що в різних діалектах китайської мови, особливо в мандаринському діалекті китайської мови, використовуються різні типи класифікаторів. Вони можуть стосуватися властивостей об'єкта, розміру, форми, типу руху, кількості та інших параметрів. Таке розмаїття є свідченням багатогранної організації китайського світогляду.

Результати нашого аналізу та дослідження класифікаторів демонструють, що класифікатори в основному виконують такі функції як вказівка на категорію іменника - класифікатори допомагають нам визначити, до якої категорії належить іменник. Наприклад, класифікатор 个 *gè* використовується з іменниками на позначення людини, тоді як класифікатор 只 *zhī* використовується з іменниками, які позначають тварин. Ще однією важливою функцією класифікаторів є вказівка на кількість предметів. Вищезгаданий класифікатор 个 *gè* вказує на одну людину, тоді як інший класифікатор 群 *qún* позначає групу людей. Ця функція є настільки важливою, що в китайській мові допускається опущення числівника, але в жодному разі не класифікатора. Наступною, не такою очевидною, але не менш важливою для аналізу, є функція, яка відображає ставлення мовця до обговорюваного предмету за допомогою

тільки класифікатора, а не відповідних епітетів чи порівнянь. Наприклад, класифікатор 条 *tiáo* може вживатися з собаками, але якщо ставлення мовця до собаки дуже тепле та приязне і він вважає собаку милою та гарною, то допускається вживання класифікатора 只 *zhī* замість 条 *tiáo*. Також було виявлено й інші особливості, наприклад, деякі класифікатори вказують на форму іменника - 片 *piàn* використовується для позначення плоских предметів, а 条 *tiáo* - довгих і тонких предметів; деякі класифікатори вказують на певні властивості об'єкта - класифікатор 把 *bǎ* використовується для позначення інструментів, 涂 *tú* - речовин, які можна намазати, 场 *chǎng* – спортивних та інших занять. Важливо зазначити, що не всі класифікатори мають всі перераховані вище семантичні особливості, а деякі класифікатори можуть мати кілька значень залежно від контексту.

Використання класифікаторів у китайській мові може бути складним для іноземців, оскільки воно часто ґрунтується на культурних та інтуїтивних знаннях. Аналіз функціонально-семантичних властивостей класифікаторів показує, що вони є важливою частиною граматичної системи сучасної китайської мови і відіграють важливу роль у вираженні змісту мовлення. Крім того, класифікатори відіграють важливу роль у спілкуванні та взаєморозумінні між мовними спільнотами. Класифікатори допомагають точно виражати поняття та ідеї і відіграють важливу роль у подальшому розвитку міжкультурного діалогу та взаєморозуміння. Тому вивчення класифікаторів є важливим для розуміння як мовної системи, так і культурних особливостей китайського народу. Вивчення таких, на перший погляд, незначних аспектів мови збагачує наше сприйняття і те, як ми сприймаємо світ, а також допомагає нам розробляти стратегії для збереження і вивчення різноманітності мовних систем.

论文摘要

本学期论文研究现代汉语中类词的功能和语义特征。类词是汉语语法系统的重要组成部分，在表达数值、数量和物体的规格方面起着关键作用。本文的研究对象是分类号在不同语境中根据语义深浅和功能特点所发挥的功能。

本文的第一部分主要从理论上概述了汉语中的分类号及其作用和类型。第二部分以具体的语义类别（如大小、形状、归属等）为例，研究了分类号的功能方面。此外，还以小说作品和新闻报道为例，探讨了使用分类号的特殊性。

该研究揭示了现代汉语中类词的主要功能和语义特征，有助于更好地理解类词在交际中的作用，也有助于加深对汉语语法结构的认识。研究结果对汉语专业的学生和教师以及对汉语语言学和对中国文化感兴趣的人都很有帮助。

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Гордієнко, А. С. (2016). Лічильні слова як особливість китайської мови. У ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ VI Міжнародної науково-практичної конференції „Україна-Китай: Діалог культур” та Міжнародної науково-практичної конференції „Сучасні тенденції сходознавства”. Міністерство освіти і науки України Державний заклад „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка”
2. Загнітко А. П. (2001). Теоретична граматики української мови. Синтаксис. Донецьк.
3. Карпека Д.О. (2022). Порівняльна граматики класичної китайської мови ВЕНЬЯНЬ та сучасної літературної класичної мови ПУТУНХУА. Вінниця : Нова Книга.
4. Карпенко Г. А. (2006). Лексико-граматичні та структурно-стилістичні особливості слів на позначення китайських соціально-побутових реалій. (Дис. канд. філол. наук). Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ.
5. Кіктенко В. О. (2019) Українське китаєзнавство (1991 – початок ХХІ ст.). Східний світ, 4, 27-61.
6. Кірносова Н. Парадигма значень лічильного слова китайської мови: до проблеми функціонування
7. Китайсько-український словник. (1999). Пекін: Шан'у іньшугуань.
8. Конверський, А. Є. (2010). Основи методології та організації наукових досліджень: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури.
9. Корбутяк, В. І. (2010). Методологія системного підходу та наукових досліджень: навчальний посібник. Рівне: НУВГП.
10. Крушельницька, О. В. (2006). Методологія та організація наукових досліджень: навчальний посібник. Київ: Кондор.

11. Кочан І. М. (2008). Лінгвістичний аналіз тексту: Навчальний посібник (2-ге вид., перероб. і доп.). Київ: Знання.
12. Biq, Yung-O (2002). "Classifier and construction: the interaction of grammatical categories and cognitive strategies". *Language and Linguistics*. 3.
13. Cheng, Lisa L.-S.; Sybesma, Rint (1998). "yi-wan tang and yi-ge Tang: Classifiers and mass-classifiers". *Tsing Hua Journal of Chinese Studies*. 28 (3).
14. Erbaugh, Mary S. (2000). Classifiers are for specification: complementary functions for sortal and general classifiers in Cantonese and Mandarin. 33rd International Conference on Sino-Tibetan Languages and Linguistics.
15. Fang, Jiqing; Connelly, Michael (2008). *Chinese Measure Word Dictionary*. Boston: Cheng & Tsui.
16. Huang, S., & Schiller, N. O. (2021). Classifiers in Mandarin Chinese: Behavioral and electrophysiological evidence regarding their representation and processing. *Brain and Language*. Volume 214.
17. Li, Charles N.; Thompson, Sandra A. (1981). *Mandarin Chinese: A Functional Reference Grammar*. Los Angeles: University of California Press.
18. Li, Wendan (2000). The pragmatic function of numeral-classifiers in Mandarin Chinese. *Journal of Pragmatics*. 32 (8).
19. Morev, Lev (2000). Some afterthoughts on classifiers in the Tai languages. *The Mon-Khmer Studies Journal*. 30.
20. Shie, Jian-Shiung (2003). "Figurative Extension of Chinese Classifiers". *Journal of Da-Yeh University*. 12 (2).
21. Sun, Chaofen (1988). "The discourse function of numeral classifiers in Mandarin Chinese". *Journal of Chinese Linguistics*. 2 (2).
22. T'sou, Benjamin K. (1976). "The structure of nominal classifier systems" (PDF). *Oceanic Linguistics Special Publications*, number 13. *Austroasiatic Studies Part II*. University of Hawai'i Press.

23. Wang, Lianqing (1994). Origin and development of classifiers in Chinese (Ph.D. dissertation). Ohio State University.
24. Saxena, A. K. (2018). Classifiers in mandarin chinese: A corpus-based study. Springer.
25. Zhang, Hong (2007). "Numeral classifiers in Mandarin Chinese". Journal of East Asian Linguistics. 16.
26. 吕爱军. (2020). 捡来的快乐. [Электронный ресурс]. Режим доступа до ресурсу: <http://www.520740.com/xinling/761.html>.
27. 选自中央电视台讲述栏目. (2020). 乖乖回家之路. [Электронный ресурс]. Режим доступа до ресурсу: <https://skyflowers.exblog.jp/32219729/>.
28. 蔡湘鑫. (2023). 从“鸡毛换糖”到“世界超市”/ Xinhua News. [Электронный ресурс]. Режим доступа до ресурсу: http://www.news.cn/politics/2023-09/21/c_1129875670.